

Miljørettet helsevern

Avdelingen Miljørettet helsevern er et forvaltningsorgan som jobber for å fremme befolkningens helse, samt beskytte mot faktorer som har negativ innvirkning på helsen. Vi er delegert myndighet til å føre tilsyn og fatte vedtak etter flere lover og forskrifter innen fagfeltet miljørettet helsevern. Avdelingen er også delegert myndighet etter deler av forurensningsloven, og beskytter natur og miljø blant annet ved å følge opp klager på forsøpling og forurensning.

I tillegg til egen kommune utfører avdelingen tjenester i miljørettet helsevern for fem omegnskommuner; Bjørnafjorden, Øygarden, Vaksdal, Osterøy og Austevoll. Miljørettet helsevern er et bredt fagfelt og denne statusmeldingen beskriver derfor hovedområdene, og ikke alt vi har jobbet med i 2025.

Skoler og barnehager

Miljørettet helsevern fører tilsyn med skoler og barnehager, og disse er også godkjenningsspliktige. Det er rundt 500 skoler og barnehager i våre kommuner. Vi har i løpet av 2025 vært på totalt 58 stedlige tilsyn i skoler og barnehager. Vi har behandlet 21 klager fra foresatte, og uttalt oss til 9 planer for nye/endringer i virksomheter. Det er fattet 19 vedtak om helsevern godkjenning.

Det var et politisk ønske om at alle grunnskoler skulle være godkjent innen utgangen av 2025. Det har derfor vært jobbet mye med tilsyn og oppfølging av skoler dette året. Fremdeles mangler 14 grunnskoler godkjenning. Dette skyldes forhold utenfor vår kontroll som må rettes før godkjenning kan gis.

Avdelingen har ikke kapasitet til å gjennomføre regelmessige stedlige tilsyn med alle skoler og barnehager etter myndighetenes anbefalte tilsynsfrekvens. Skolene og barnehagene er derfor risikovurdert og plassert i tilsynskategorier der tilsynsfrekvensen varierer mellom 2-8 år. I tillegg til stedlige tilsyn utfører vi også andre former for tilsyn. Det kan være dokumenttilsyn der vi ber skoler og barnehager om å sende inn relevante dokumenter innen et tema, eller det kan være spørreskjema der de må redegjøre for ulike forhold. Fordelen med slike tematilsyn er at vi når ut til flere virksomheter og at det letter læring i organisasjonen (for eksempel kommunen eller barnehagekjeden) innen et tema.

I 2025 har vi hatt tematilsyn med 57 barnehager som har lite uteareal og der det derfor er krav om kompenserende tiltak, som for eksempel friluftsgrunder. Vi har via spørreskjema kartlagt hvordan barnehagene ivaretar disse kravene. Barnehagene har videre blitt fulgt opp med tilbakemelding med veiledning. Risikovurderingen for barnehagene har blitt oppdatert tilsvarende, og noen vil bli fulgt opp med tilsyn der tilbakemeldingen indikerte behov for det. Prosjektet har gitt avdelingen nyttig informasjon om hvordan det fungerer i praksis å drive barnehager med for lite uteareal og friluftsgrunder.

Luftforurensing

Miljørettet helsevern overvåker luftkvaliteten i Bergen ved å drifte fem stasjonære målestasjoner, i tillegg til rundt 50 «passive» NO₂-målere. Bergen kommune, Statens vegvesen og Vestland fylkeskommune deler på kostnadene ved dette arbeidet. Måleresultatene gir kunnskap om hvordan luftkvaliteten utvikler seg over tid og gir grunnlag for politiske beslutninger samt daglige helsevarsler.

Bergen har overholdt de juridiske grenseverdiene for luftforurensning i 2025. Anbefalte helsebaserte grenser ble overskredet ved noen av målestasjonene. Resultatene av målingene presenteres i en egen rapport; «Luftkvalitet i Bergen 2025».

Avdelingen har bidratt inn i et forskningsprosjekt «*Innovative sensor networks and citizen empowerment for urban sustainable mobility and clean air*» (Urbanity). Dette er et prosjekt i regi av Norsk institutt for luftforskning, der Kristiansand, Oslo og Bergen kommune har deltatt. Prosjektet ble avsluttet i 2025.

Luftmålestasjonen i Loddefjord. Foto: Helsevernenheten

Forurensning og forsøpling

Miljørettet helsevern har i 2025 mottatt 108 klager på forsøpling og forurensning. De fleste klagenes gjelder skjemmende avfall eller avfall som kan utgjøre forurensningsfare. Som regel er det avfallsansamlinger på private eiendommer, der eier ikke alltid ser problemet. Mange av sakene ender med vedtak om opprydning, noen med tvangsmulkt og andre med tvangsrydding.

De siste årene har avdelingen fått et økende antall båtsaker. Dette gjelder båter som har sunket eller står i fare for å synke og som dermed kan føre til forurensning. Disse sakene er krevende, og i noen tilfeller kan det ende med at Miljørettet helsevern sørger for heving/fjerning dersom eier ikke foretar seg noe eller er ukjent. Dette utgjør en økonomisk risiko for kommunen da eier ikke alltid er mulig å finne, eller ofte ikke kan betale.

Helse i plan

Avdelingen er høringsinstans for planer og gir uttalelser som medvirker til at helsemessige hensyn blir ivaretatt i offentlige og private reguleringsplaner, samt større overordnede planer. I løpet av 2025 gav vi uttale til 60 reguleringsplaner, inkludert noen omfattende planer, som KPA (kommuneplanens arealdel), kommunedelplaner, bybanetrase, områdereguleringsplaner og planer relatert til ny E39. Vi gav også en rekke andre uttalelser, for eksempel til skolebruksplan og handlingsplan mot støy.

Støy

Miljørettet helsevern mottar mange klager på støy. Dette gjelder bygg- og anleggsstøy, støy fra tekniske installasjoner, lasting/lossing på terminaler, havneaktivitet, helikopter, nærmiljøanlegg, og konserter/utesteder mm. Totalt har avdelingen behandlet 36 klager på støy i 2025. Noen saker har vært tidkrevende og vanskelige å løse, for eksempel klager i forbindelse med utbygging av Sotrasambandet.

Legionella

Miljørettet helsevern fører årlig tilsyn med kjøletårn og luftskrubbere, da et eventuelt utslipp av legionella fra disse kan spres over store avstander og utgjøre en alvorlig helsefare. Vi gjennomførte stedlige tilsyn ved 7 av 8 kjøletårn i våre kommuner i 2025.

Ved funn av legionella i bygg gir Miljørettet helsevern veiledning til byggeier om tiltak. Det er stort sett eier/drifter av kommunale bygg som melder om denne type funn til Miljørettet helsevern. Vi har veiledet i noen slike saker i år.

Dersom noen er blitt smittet av legionella foretar vi smittesporing/prøvetaking etter melding fra Smittevernoverlegen. I år har vi ikke hatt slike tilfeller.

Tilsyn med kjøletårn. Foto: Helsevernenheten

Skadedyr og skadedyrbekjempere

Miljørettet helsevern har i 2025 mottatt 22 klager/bekymringsmeldinger angående skadedyr. Det gjelder i første rekke rotter og skadeinsekter, blant annet veggedyr på hoteller. Når det gjelder rotter er det Bymiljøetaten som håndterer klager som gjelder offentlige byområder og parker, mens Miljørettet helsevern håndterer forhold som oppstår på private eiendommer.

Miljørettet helsevern skal føre regelmessig tilsyn med firma som driver med skadedyrbekjempelser. Dette ble sist gjort i 2023.

Dyrehold

Miljørettet helsevern behandler klager på dyrehold der dette gir hygieniske ulemper eller støy til omgivelsene. I hovedsak er det et støyproblem ved hold av hane, men også hold av høner, duer og andre dyr kan føre til klager fra naboer. Miljørettet helsevern har behandlet 4 klager på dyrehold i 2025.

Klage på støy fra hønsehold. Foto: Helsevernenheten

Hygienesertifikat for skip

Miljørettet helsevern utsteder hygienesertifikat for skip som seiler i internasjonalt farvann. Avdelingen mottok i 2025 henvendelser om sertifikat fra 168 skip og hadde stedlig tilsyn med 138 fartøy. I tillegg har avdelingen utstedt 28 forlengelser av eksisterende sertifikat med én måned. Skipene betaler egen takst for arbeidet forbundet med hygienesertifikat som fullfinansierer dette arbeidet.

Friluftsbad, svømmebasseng, boblebad og flytetanker

Miljørettet helsevern fører tilsyn med svømmebasseng, boblebad og flytetanker og har i 2025 vært på tilsyn ved 10 av 38 svømmebasseng, samt 4 av 5 meldte boblebad. Vi har ikke ført tilsyn med flytetanker i 2025. Noen av disse tilsynene gjennomført fordi vi har mottatt klager fra brukere, mens andre er i henhold til vedtatt tilsynsfrekvens.

Det er Bergen Vann som tar vannprøver ved offentlige badeplasser i Bergen kommune. Miljørettet helsevern gir sammen med smittevernoverlegen helsefaglige råd og skilter badeplasser i tilfeller der badevannskvaliteten er dårlig. Sommeren 2025 informerte vi ut til befolkningen flere ganger om ulike badeplasser som hadde så dårlig vannkvalitet at vi frarådet bading.

Avdelingen tar vannprøver i omegnskommunene og av enkelte badeplasser i Bergen ved behov. I 2025 ble det tatt 41 vannprøver i Øygarden kommune.

Frittstående badstuer

Helårsbading og bruk av badstuer har blitt svært populært de siste årene. Disse er meldepliktige til Miljørettet helsevern. I våre kommuner er det de siste par årene meldt om 27 badstuer og alle disse har blitt fulgt opp med tilsyn etter hvert. I 2025 var det tilsyn ved 5 badstuer. Vi har også behandlet en klage på røyk fra en badstu mot nærliggende bebyggelse.

Frisør-, hudpleie-, tatovering- og hulltakingsvirksomheter

Tatovering- og hulltakingsvirksomheter er godkjenningspliktige. I 2025 ble det utført tilsyn med hygiene og smittevern på 19 av 35 piercing- og tatoveringsvirksomheter, samt 12 av 33 hudpleievirksomheter som utfører permanent make-up. I tillegg ble det ført tilsyn med 5 lokaler hvor det ble søkt om midlertidig godkjenning til enkeltarrangementer og messer. Frisører, fotpleie og hudpleie uten permanent makeup er ikke godkjenningspliktige og ikke prioritert for regelmessige tilsyn. Vi fører likevel tilsyn med disse etter klage.

Godkjenning av tatoveringsmesse. Foto: Helsevernheten

Radon

I 2025 ble det gjennomført tilsyn med radon i utleieboliger i Bergen og Bjørnafjorden kommune. Tilsynene inngikk i en nasjonal tilsynskampanje i regi av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA), og ble utført lokalt av Miljørettet helsevern.

Fire større utleieaktører i de to kommunene ble valgt ut (kommunale utleieboliger samt Studentsamskipnaden). Under tilsynene ble det undersøkt om radonmålinger var gjennomført i boligene, om målingene fulgte DSA sin måleprosedyre, og om nødvendige tiltak var iverksatt der radonnivåene oversteg anbefalte grenseverdier. Det ble også etterspurt om leietakere hadde fått informasjon om radonnivåene i sine boliger.

Tilsynene avdekket avvik hos tre av de fire utleierne. Tilsynskampanjen har gitt gode resultater ved at utleierne etter tilsynet har forbedret rutinene rundt regelmessig kontroll med radon.

Inneklima og luktplager

Miljørettet helsevern gir råd i inneklimasaker, men foretar kun undersøkelser i saker som omhandler utleieboliger og der forholdet medfører dokumenterbar sykdom eller der det gjelder ressursvake grupper. I 2025 behandlet vi 16 klager på inneklimaforhold.

Luktplager gjelder som regel lukt fra leiligheter, restauranter og industri til naboer. I 2025 behandlet vi 7 luktklager. I de tilfeller hvor avdelingen mottar bekymringsmeldinger om lukt

fra boliger samarbeider Miljørettet helsevern med ulike kommunale instanser, slik at personene dette gjelder kan få hjelp.

Hospits og asylmottak

Vi fører tilsyn med midlertidige botilbud (hospits) og asylmottak annet hvert år. Det ble ikke ført tilsyn i 2025, dette vil utføres neste år.

Helsemessige forhold i og fra andre virksomheter og eiendommer

Miljørettet helsevern kan føre tilsyn med helsemessige forhold også i andre virksomheter og eiendommer. Virksomheter som kan omfattes er mange, for eksempel barnevernsinstitusjoner, treningssenter, campingplasser, sykehjem, fengsel, solarier mm. Det blir kun ført tilsyn med disse etter klage eller etter risikovurdering og påfølgende tilsynskampanje.

Vi behandler også klager på andre forhold som virksomheter eller eiendommer kan påføre omgivelsene og som kan påvirke helsen negativt. Eksempler på dette er uforsvarlig fjerning av asbest, sjenerende bruk av lyskastere, tobakksrøyking på innelukkede uteserveringer eller støv fra anleggsarbeid.